

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	17
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	19
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКРЕМІ НОТАТКИ ЩОДО «ПРИНЦИПУ РІВНОГО ДОСТУПУ» І «ПРИНЦИПУ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ» У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	22
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕДУР ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ	26
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ	28
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> ЩОДО ОБСЯГУ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	32
<i>Негара Родіон Віталійович</i> УСНІЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ	35
<i>Осадчий Анатолій Юрійович, Закаленко Олена Василівна</i> СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.	42
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ПАТРОНАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ: РЕТРОСПЕКТИВА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.	48
<i>Чердинцев Юрій Герасимович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АТЕСТАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МИТНИХ ОРГАНІВ	50
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	53
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ФІНАНСАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	56
<i>Бевзюк Ангеліна Костянтинівна</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ	59
<i>Данілов Олександр Дмитрович</i> НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ СУДОВОЇ СИСТЕМИ	62

СЕКЦІЯ 9. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Степаненко Оксана Василівна

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ:
КВАЛІФІКАЦІЯ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....458

Стрельцов Євген Львович

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ:
СУТНІСТЬ У «ДЕТАЛЯХ».....461

Viacheslav Tuliakov

SECURITY THEATER VS. FUNDAMENTAL FREEDOMS IN ECHR JURISPRUDENCE – A CRITICAL
EXAMINATION FOR UKRAINIAN CRIMINAL JUSTICE REFORM.....464

Мирошниченко Наталія Анатоліївна

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ У ВИЗНАЧЕНІ ІНСТИТУТУ СПІВУЧАСТІ.....468

Коломієць Юлія Юріївна

ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАМАХ НА ВБИВСТВО.....471

Полянський Євген Юрійович

ЩОДО НОВАЦІЙ В ПИТАННЯХ СИСТЕМ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ
ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....474

Абакіна-Пілявська Людмила Миколаївна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 286 КК УКРАЇНИ.....477

Агапова Каріна Вікторівна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ КРИМІНАЛЬНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ У СКЛАДІ МОЛОДІЖНИХ УГРУПОВАНЬ.....479

Берш Анастасія Яковлівна

ЗНАЧЕННЯ ПСИХІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ПІД ЧАС КВАЛІФІКАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 429 (ЗАЛИШЕННЯ
ПОЛЯ БОЮ ТА ВІДМОВА ДІЯТИ ЗБРОЄЮ).....482

Бойченко Віталій Петрович

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА КРИМІНАЛЬНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ: РИЗИКИ
ДЛЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....485

Горбачова Ірина Михайлівна

ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РОЗМІРИ ШТРАФУ ЗА КК УКРАЇНИ.....487

Іванова Вероніка Петрівна

ЕВОЛЮЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....490

Тавлуй Олена Вікторівна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ В ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАКІНЧЕННЯМ СТРОКІВ
ДАВНОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....493

Тимофєєва Лілія Юріївна

ЛЕГІТИМНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗБЕРІГАННЯ ТА ПОШИРЕННЯ
ПОРНОГРАФІЇ.....495

Хильченко (Макаренко) Анастасія Сергіївна

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....497

Хімченко Світлана Анатоліївна

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ.....501

Чугуников Ігор Іванович

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ КОМАНДИРІВ ЯК НОВА ФОРМА УЧАСТІ ДЕКИЛЬКОХ
СУБ'ЄКТІВ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....505

Павлова Олександра Сергіївна

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ
ЖУРНАЛІСТІВ.....509

Гончарова-Парфьонова Ольга Олегівна

ПРОВОКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ В СПІВВІДНОШЕННІ
З ІНСТИТУТОМ СПІВУЧАСТІ.....513

Забавський Дмитро Олександрович

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ КОНТРАБАНДИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ
ЗАКОНОДАВСТВІ.....516

Ігнатів Євген Євгенович

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ОРГАНІЗАЦІЮ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ
ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН З МЕТОЮ УХИЛЕННЯ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.....519

Коновальчук Сергій Сергійович

ЗЛОВЖИВАННЯ ПОВНОВАЖЕННЯМИ ОСОБАМИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ:
СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....522

Кулик Анастасія Валеріївна

СИСТЕМНІСТЬ ЯК ОЗНАКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....525

Мальцев Максим Вікторович

ВІДМЕЖУВАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 272 КК УКРАЇНИ, ВІД
СУМІЖНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....528

Перстинчик Дмитро Олегович

КАРАНІСТЬ КОНТРАБАНДИ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ: НОРМАТИВНІ ТА ПРАКТИЧНІ
АСПЕКТИ.....530

Поліщук Яна Романівна

МОБІНГ ЯК РІЗНОВИД ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ.....533

Рутковська Анастасія Русланівна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ
АНАЛІЗ.....536

Фартух Олександр Олександрович

ВОЄННІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ОРІЄНТИРІВ
УКРАЇНИ.....539

Цвеліх Павло Володимирович

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ
НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ...543

СЕКЦІЯ 10. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Торбас Олександр Олександрович

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ЗАЯВЛЯТИ КЛОПОТАННЯ ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО
ЗАХОДУ ПОТЕРПІЛИМ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО
ОБВИНУВАЧЕННЯ.....547

Аленін Юрій Павлович, Волошина Владлена Костянтинівна

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....550

Дрьомін Віктор Миколайович

ПОВОЄННА КРИМІНОЛОГІЯ В УКРАЇНІ: ПОТРІБНА ЗМІНА ДОКТРИНИ.....552

Ракіпова Інна Василівна

ЩОДО ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....555

Волошина Владлена Костянтинівна, Нечипорук Володимир Олександрович

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА КРИМІНАЛЬНЕ
ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....558

Гуртієва Людмила Миколаївна

ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДСТАВИ ВІДКЛАДЕННЯ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ НА СТАДІЇ
СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ.....561

даткових критеріїв, що відповідатиме концепту кримінально-правової політики на певний час. Статична компонента індивідуалізації саме як принципу призначення покарання проявляється у врахуванні критеріїв пропорційного покарання (необхідності та достатності).

Список використаних джерел:

1. Текст проекту нового Кримінального кодексу України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/08/02/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-stanom-na-01-08-2024.pdf> (дата звернення: 06.04.2025)
2. Постанова ККС ВС від 08.04.2021, справа № 748/963/20, провадження № 51-134км21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96281953> (дата звернення: 06.04.2025)
3. Бережнюк В. М. Поняття та загальні критерії індивідуалізації покарання при призначенні покарання за кримінальним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. Львів, 2021. 225 с.

Ключові слова: призначення покарання, пропорційність покарання, справедливість покарання, індивідуалізація покарання, принципи кримінального права.

Keywords: sentencing process, proportionality of punishment, justice of punishment, individualization of punishment, principles of criminal law.

Хімченко Світлана Анатоліївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ

Стаття 49 Конституції України проголошує право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Однією з гарантій цього конституційного права є той факт, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. Життя та здоров'я людини є найвищою цінністю та невід'ємним правом від народження, а в сучасних умовах знищення агресором українського народу все більшого значення набувають питання захисту прав особи, яка звертається за отриманням медичної допомоги, аби забезпечити збереження життя кожної людини.

Держава та суспільство зацікавлені в закріпленні, розвитку та охороні певних форм поведінки осіб в сфері здійснення медичної діяльності. Як наслідок вона піддається детальному правовому регулюванню (наприклад, формування протокольних форм надання тих чи інших медичних послуг, що дозволяє встановити наявні відхилення від призначеного лікування, втім, обмежує можливості медичного працівника максимально враховувати особливості стану здоров'я

конкретного пацієнта), і потреби людей в наданні належної медичної допомоги та медичних послуг та їхні права при наданні такої допомоги чи послуг ставлять-ся під охорону закону, в тому числі й кримінального.

Аналізуючи кримінальні правопорушення в сфері медичної діяльності необхідно зважати на те, що будь-яке медичне втручання, спрямоване на охорону життя або здоров'я пацієнта, так чи інакше пов'язане з ризиком заподіяння шкоди здоров'ю пацієнта. Слід звернути увагу, що таке втручання, здійснене за невідкладними показами для відвернення загрози для життя хворого та технічно вірно, визнається суспільно корисним та виправданим. Крім того, слід враховувати, що в процесі надання медичної допомоги можуть існувати низка непередбачуваних обставин (наприклад, алергічна реакція пацієнта, яка не була відома лікарю, технічні недоліки медичної апаратури тощо), що можуть призвести до негативних наслідків.

Ілюстрацією такої ситуації може слугувати приклад з судової практики: лікар-анестезіолог оглянув разом з іншими лікарями хворого, якого доставлено до приймального відділення у стані алкогольного сп'яніння з діагнозом черепно-мозкової травми після ДТП, та прийняв рішення призначити хворому седативні препарати. Однак стан хворого погіршився, і він помер. Згідно з висновком експертизи: « застосування седативних препаратів на фоні алкогольного сп'яніння за наявності черепно-мозкової травми стало причиною порушення дихання та серцевої діяльності, що у сукупності з несвоечасністю проведення реанімаційних заходів призвело до настання смерті хворого» [1]. Суди визнали лікаря винним за ст. 140 КК України. Але Верховний Суд, скасувавши ці вироки, рекомендував серед іншого визначити відповідність встановленим вимогам проведених іншими лікарями реанімаційних заходів та визначити, чи входить в обов'язки лікаря-анестезіолога самостійне встановлення стану сп'яніння. Тобто, в процесі кваліфікації діяння за ст. 140 КК України необхідно встановити не тільки обов'язки лікаря (або іншого медичного працівника), але й взаємозв'язок поведінки лікаря з наслідками, що настали, та врахувати інші можливі причини.

Втім, в першу чергу, судова практика виходить з того, що невиконання медичним працівником обумовлених посадою дій, є підставою для притягнення його за ст. 140 КК України. Невиконання черговим акушером пологового відділення своїх обов'язків щодо повідомлення чергового лікаря про звернення до відділення вагітної зі скаргами на злиття навколоплідних вод чи підозри на це, призвело до ненадання своєчасної медичної допомоги, що в свою чергу призвело до настання смерті плода [2].

Однак виключається кримінальна відповідальність лікаря у випадках, коли медичний працівник об'єктивно не має можливості врятувати життя людини або уникнути суттєвих ускладнень для здоров'я пацієнта через його несвоечасне звернення по надання допомоги. Так, у справі, що переглядалася Верховним Судом, було встановлено, що при екстреній госпіталізації неповнолітнього черговий лікар при первинному огляді визначив відсутність хвороби апендициту

(перитоніту), на яку була підозра, але при цьому лікар виявив у пацієнта інше важке захворювання, швидкий перебіг якої призвели до його смерті «внаслідок вже сформованого комплексу незворотних патологічних змін в організмі дитини через несвоечасне діагностування хвороби» [3].

Від вказаної ситуації слід відрізнити випадки недбалого ставлення медичного працівника до виконання своїх службових обов'язків в процесі первинного огляду пацієнта, які призвели до тяжких наслідків. Дії лікаря-хірурга, який несвоечасно встановив діагноз неповнолітньому (маючи інформацію про результати ультразвукового дослідження, який виявив надмірно виражений метеоризм), не провів усіх необхідних додаткових методів дослідження, що призвело до відтермінування операційного втручання, та призвело до розвитку незворотних змін та ускладнень, та смерті неповнолітнього. Надана медична допомога лікарем-хірургом не відповідала клінічним протоколам МОЗ [4].

Окремо слід звернути увагу на питання відповідальності декількох лікарів, які надавали медичну допомогу одному пацієнту. Підстава відповідальності кожного з лікарів визначається, виходячи з характеру вчинених ними дій, та обумовленість наслідків, що настали, діями конкретного лікаря. Розглянемо на прикладах. Проведення оперативних втручань як способів лікування в більшості випадків пов'язані з ризиком. Втім правильне обстеження, встановлення діагнозу та можливих побічних наслідків сприяє уникненню тяжких наслідків для пацієнта. Натомість помилкові дії в процесі оперативного втручання, в якому зазвичай беруть участь щонайменше два лікарі, тягнуть настання відповідальності за ст. 140 КК як за необережне співзаподіяння шкоди. Для прикладу, дії завідувача хірургічного відділення, який разом з ургентним лікарем-хірургом брав участь у проведенні операції як асистент, були кваліфіковані за ст. 140 КК. При цьому неналежне виконання ними обов'язків було визначено судом як таке, що виразилося в наступному: лікар-хірург (асистент) не діагностував ускладнення у хворого, що виникли під час операції, а лікар-хірург (оператор) безпосередньо виконав медичну маніпуляцію, у результаті якої виникло таке ускладнення під час операції [5].

З матеріалів цієї ж справи видно, що ургентного лікаря (оператора) було звільнено від кримінальної відповідальності за ст. 46 КК (примирення винного з потерпілим), що суперечить логіці укладення таких угод, оскільки потерпілий-пацієнт, з яким можна укладати такі угоди (не в кримінально-процесуальному розумінні), помер внаслідок дій оператора. Тим більше, позиція Верховного Суду зводиться до того, що укладання угод в таких ситуаціях є неприпустимим [6].

В іншому випадку дії лікарів акушерів-гінекологів у складі консилиуму лікарів (скликаний після раптового погіршення стану потерпілої особи після пологів), які не сприяли вжиттю заходів до зупинки кровотечі у потерпілої особи, проведення інших медичних маніпуляцій, що порушують клінічні протоколи, затверджені Міністерством охорони здоров'я України), були кваліфіковані ст. 140 КК [7].

Підсумовуючи, слід відзначити, що в зв'язку з особливостями професійної діяльності медичних працівників суспільство покладає на них особливі повноваження та особливу відповідальність щодо охорони життя та здоров'я. Втім «лікарські помилки», що мають об'єктивні причини (добросовісна помилка лікаря внаслідок атипового протікання хвороби, короткочасності перебування або важкості стану, недостатності діагностичних матеріальних ресурсів та ін.), не повинні бути кримінально караними. Лікарські помилки, пов'язані з суб'єктивними причинами (недостатність знань, не проведення чи неповне проведення необхідних методів діагностики при наявній можливості, незадовільно виконана робота та ін.) є винними діями лікаря, які повинні мати своїм наслідком кримінальну відповідальність – неналежне виконання (чи невиконання) своїх професійних обов'язків, що з точки зору медицини вважається лікарською помилкою.

Список використаних джерел:

1. Постанова ККС ВС від 03.05.2023 р. у справі № 443/2309/13-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110692509>.
2. Постанова ККС ВС від 04.04.2024 р. у справі № 354/508/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118225337>.
3. Постанова ККС ВС від 01.02.2024 р. у справі № 569/14238/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116862883>.
4. Постанова ККС ВС від 11.04.2023 р. у справі № 443/284/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110339314>.
5. Постанова ККС ВС від 06.07.2023 р. у справі № 351/2550/14-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112117998>.
6. Постанова Верховного Суду від 16 січня 2019 року у справі № 439/397/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79298600>.
7. Постанова ККС ВС від 21.06.2023 р. у справі № 943/2064/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111804845>.

Ключові слова: життя та здоров'я особи, помилка, неналежне виконання, медичний працівник, тяжкі наслідки, ризик.

Keywords: life and health of a person, negligence, improper performance, medical employee, serious consequences, risk.